

Kenneth Jonsson, Ett vikingatida myntfynd troligen från Burs sn, Gotland, *Gotländskt Arkiv*, 1982, sid 168-169.

Kenneth Jonsson & Majvor Östergren, Två skatter från Mickels i Hablingbo, *Gotländskt Arkiv*, 1982, sid 169-171.

Ett vikingatida myntfynd troligen från Bursn, Gotland

På det svenska fastlandet upphör de vikingatida myntfynden omkr 1080, medan de på Öland fortsätter till omkr 1130 och på Gotland till omkr 1140. Under senare delen av 1000-talet minskar antalet fynd, men de blir i

gengäld större. Det kan därför vara av intresse att här redogöra för 5 mynt ur ett tidigare okänt fynd nedlagt under slutet av 1000-talet. Mynten såldes på auktion under 1981 och var troligen funna i Bursn av den förre ägarens far, vilket medför att de bör ha hittats under slutet av 1800-talet eller början av 1900-talet. De utgör bara en del av fyndet, men resten av det som finns kvar är dessvärre inte tillgängligt för registrering. De nu kända exemplaren är följande:

TYSKLAND

- 1) Utrecht? Myntherre? Jfr Dbg 1546.
0,46 g Fragment.
- 2) Deventer. Biskop Konrad 1076—1099.
Dbg 575 a. 0,71 g.
- 3) — Biskop Konrad 1076—1099.
Dbg 1552. 0,67 g.

ENGLAND

- 4) Æthelred II 978—1016. Long Cross typ ca 997—1003. Exeter, myntmästare Manna. Hd 577. 1,35 g. 180°.
- 5) — Last Small Cross typ ca 1009—1017. Lincoln, myntmästare Godwine. Jfr Hd 1777. 0,82 g. 90°. Fragment.

Vikingatida myntfynd troligen från Burs, Gotland. Bildens siffror överensstämmer med textens. Foto Kenneth Jonsson.

De stora olikheterna i präglingstid för de tyska resp engelska mynten beror på att de var kvar i cirkulation under mycket lång tid, och att så få mynt från fyndet är kända. Med ledning av de yngsta mynten (nr 2—3) kan nedläggningstiden sättas till efter 1076, men det kan givetvis ha funnits ännu yngre mynt i den del av fyndet som inte är känd. Tidigare var inte något så här sent fynd känt från Burs sn, men det passar väl in i mönstret för fyndplatserna för övriga sena fynd från Gotland som företrädesvis ligger i kustsocknar. Från de till Burs angränsande socknarna finns också sena fynd, Hemse — efter 1120, När — efter 1092 resp 1110, Rone — efter 1085 resp 1089 och Stånga — efter 1081 resp 1086.

LITTERATUR

Dbg — H Dannenberg, Die deutschen Münzen der sächsischen und fränkischen Kaiserzeit, band I—IV. Berlin 1876—1905.

Hd — B E Hildebrand, Anglosachsiska mynt i Svenska Kongl. Myntkabinetet funna i Sveriges jord. Stockholm 1881.

Kenneth Jonsson

Två skatter från Mickels i Hablingbo

Åren 1889 och 1890 hittades mynt och bitsilver vid två tillfällen på samma plats vid Mickels i Hablingbo sn (SHM 8583, 8693). Vid en efterundersökning av fyndplatsen 1977—78

påträffades ytterligare ett mindre antal mynt och bitsilver så att det sammanlagda antalet mynt nu uppgår till 211 ex fördelade enligt följande:

Arabiskt	1	Engelska	8
Bysantinskt	1	Danska	6
Tyska	195		

Till detta kommer ett osäkert antal i privat ägo, varför det totala antalet mynt torde uppgå till omkring 250 ex. Till skatten hör dessutom minst tre bitsilverföremål och eventuellt ytterligare ett par i en privatsamling. Med ledning av det yngsta mynter i fyndet kan nedläggningstiden sättas till efter år 1056.

I samband med efterundersökningen kunde markägaren också berätta, att två arbetare vid dikesgrävning i samma åker någon gång just efter sekelskiftet hade hittat ännu en silverskatt ca 30 meter från den tidigare skatten. Om detta senare fynd fanns tidigare inga uppgifter beroende på att arbetarna inte anmälde fyndet utan sålde det privat i Stockholm. Troligen blev då en stor del nedsmält. Enligt traditionen skall skatten ha varit förhållandevis stor och innehållit bitsilver samt uppemot 1 000 mynt. Men pengarna som upphittarna fick vid försäljningen försvann tydligen snabbt, eftersom dessa passade på att för en kort och hektisk tid uppleva det glada livet i storstaden.

11

19

20

Mickels i Hablingbo. Bildens siffror överensstämmer med textens. Foto Majvor Östergren.

Vid den utpekade platsen för detta fynd hittades också vid efterundersökningen ett antal mynt, vartill kommer tre säkra samt ett osäkert antal i privat ägo, vilket sammanlagt torde bli omkring 50 ex. Med säkerhet kan emellertid endast följande 21 mynt föras till fyndet:

KALIFATET

1. Abbasid. al-Amin. Madinat al-Salam (195) e H (810/11 e Kr). Jfr Tbg C1. II 247.

TYSKLAND

2. Metz. Biskop Dietrich II 1005—1046. Dbg 25. 1,07 g.
3. Köln. Kung Heinrich II 1002—1014? Jfr Häv 137, åtsidan otydlig. 1,16 g.
4. — Kejsar Heinrich II 1014—1024. Häv 189. 0,63 g. 1/2 ex.
5. — Årkebiskop Hildolf 1076—1079. Häv 360. 1,33 g.
6. Kölnefterprägling (kung Otto I). Jfr Häv 43, men utan kors på fräns. 0,98 g.
- 7—8 Soest. Kölnefterprägling (Otto II/III) (1000—1040). Häv 850. 1,26 g. 1,17 g.
9. Lüneburg. Hertig Bernhard I 973—1011. Dbg 585. 1,42 g.
10. (Goslar). Otto—Adelheid—Pfennig (991—1040). Hz IV. 1,84 g.
11. Speyer. Biskop Heinrich I 1067—1073. Dbg 841. Privat ägo.
12. Regensburg. Kung Heinrich IV 1056—1084. Dbg 1099. Hahn 53. 1,01 g.

ENGLAND

13. Æthelred II 978—1016. Crux typ ca 991—997. London, Godric. Hd 2581. 1,57 g. 0°.
14. — Long Cross typ ca 997—1003. Canterbury, Godwine. Hd 182—183. 1,52 g (perforerad). 0°.
15. Cnut 1016—1035. Pointed Helmet typ ca 1023—1029. London, Ælfgar. Hd 1880. 0,94 g. 270°.
16. — — (Stamford), (M)orulf. Hd 3330 (stamp-identisk). 0,59 g. (fragment). 0°.
17. — Short Cross typ ca 1029—1035. Lincoln, Matt-han. Hd 1667. 1,09 g. 90°.

18. Harold I 1035—1038. Jewel Cross typ 1035—1038. Canterbury, Ælfred. Hd 39. 1,05 g. 90°.
19. William I 1066—1089. Profile/Cross and trefoil typ ca 1080—1083. Colchester, Wulfwod. BMC —. Privat ägo.
20. — — London, Edwi. BMC 464 var. Privat ägo.
21. — Pax typ ca 1083—1086. Cricklade, Ælfwine. BMC 625. 1,36 g. 90°.

Med hänsyn till det yngsta myntet (nr 21) har skatten lagts ned efter 1083, men man får räkna med att det bland de mynt som hittades i början på 1900-talet mycket väl kan ha funnits ännu yngre mynt med tanke på att en så liten del av hela skatten är bevarad. Bortsett från huvudfyndet så har enstaka mynt hittats på båda fyndplatserna vid ett flertal tillfällen under 1900-talet. Bland annat har olika drängar funnit och tagit med sig både mynt och bit-silver.

Fyndplatsernas läge ca 30 meter från varandra, olikheterna i förhållandet mellan antalet tyska och engelska mynt samt den stora skillnaden på minst 27 år vad gäller nedläggningstiden visar alla klart att det är fråga om två helt skilda fynd utan något samband med varandra. Åkern där de två skatterna hittades kallas sedan gammalt "Fånggård" (= forn-gård). Enligt traditionen skall Rodarve gårdar för flera hundra år sedan ha varit belägna här, ungefär vid det område, där man funnit skatterna. Detta finns också belagt i skriftliga källor (se t ex Gotlandica 1, Revisionsbok för Gotland 1653. 1. Sudertredingen, 1974. Här uppges bl a om Rodarve gård, att den "hafuer icke varit bebyggh i mannaminne. . .", s 63). Det finns dessutom tydliga rester av gammal bebyggelse på skattfyndplatserna.

I detta sammanhang kan även nämnas ytterligare ett tidigare okänt myntfynd. Det hit-

tades, troligen på 1880-talet, ca 300 meter nordväst om platserna för de ovannämnda fynden och inom samma åkerområde, Fånggård, och bestod av ett mindre antal arabiska silvermynt som inte lämnades in för inlösen och som nu är skingrade. Dessutom skall drygt 100 meter sydöst om de två skattfynden ha hittats ett silverarmband som såldes privat i Stockholm.

LITTERATUR

- BMC — G C Brooke, Catalogue of English Coins in the British Museum. Norman Kings 1—2. London 1916.
 Dbg — H Dannenberg, Die deutschen Münzen der sächsischen und fränkischen Kaiserzeit, band I—IV. Berlin 1876—1905.
 Hahn — W Hahn, Moneta Radasponensis. Braunschweig 1976.
 Hd — B E Hildebrand, Anglosachsiska mynt i Svenska Kongl. Myntkabinettet funna i Sveriges jord. Stockholm 1881.
 Hz — V Hatz, Zur Frage der Otto—Adelheid—Pfenige. I Commentationes de nummis saeculorum IX—XI in Suecia repertis, I. Stockholm 1961.
 Häv — W Hävernicks, Die Münzen von Köln. Köln 1935.
 Tbg — C J Tornberg, Numi Cufici Regii Numophylacii Holmiensis quos omnes in terra Sueciae repertos digessit et interpretatus est. Uppsala 1848.

Kenneth Jonsson och Major Östergren